

משנה ג

אֵילָן זָקֵן שֶׁעָבְרוּ עָלָיו שְׁנוֹת עֵרְלָה שְׁנַעֲקֶר עַל יְדֵי הַרוּחַ וְהַסֵּלַע - גּוֹשׁ עֵפֶר קֶשֶׁה נִמְצָא עִמּוֹ וּמְחוּבֵר לוֹ, וְעֵתָה נִיטַע בַּמְּקוֹם אַחֵר, אוֹ שֶׁטָּפּוּ נֶהָר וְהַסֵּלַע עִמּוֹ, אִם יָכַל לְחַיּוֹת עִם הַסֵּלַע, לֵלֵא תוֹסַפֵּת עֵפֶר חֲדָשׁ - פְּטוּר מֵעֵרְלָה, וְאִם לֹא - חֵיֵב. נֶעֱקַר הַסֵּלַע מִצֵּדוֹ שֶׁל הָאֵילָן וְנִתְגַּלּוּ שְׂרָשָׁיו אוֹ שְׁזַעְזְעוּתוֹ הַמְּחַרְשָׁה, אוֹ שְׁזַעְזְעוּ הָאָדָם עֲצָמוֹ וְעֵשָׂאוּ פְּעֶפֶר - רִיכָךְ אֶת הָאֲדָמָה מִסְבִּיב לַעֲץ, אִם יָכוֹל לְחַיּוֹת בַּעֲפֶר שְׁלוֹ לֵלֵא תוֹסַפֵּת עֵפֶר חֲדָשׁ - פְּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיֵב בַּעֲרֵלָה, כִּאִילוֹ נִטְעוּהוּ מִחֲדָשׁ:

משנה ד

אֵילָן שְׁנַעֲקֶר וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׂרָשׁ מְחוּבֵר לְקֶרֶקַע - פְּטוּר מִן הָעֵרְלָה, שֶׁכֵּן יָכוֹל לְחַיּוֹת עַל יְדֵי הַשּׁוֹרֵשׁ. וְכַמָּה יֵהָא הַשְּׂרָשׁ עֵבָה, וְעַדִּיין דִּינּוֹ כִּמְחוּבֵר? רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בְּרִתּוֹתָא: עַד שִׁיּהָא עֵבָה בְּמַחֲטָה שֶׁל מִתּוֹן - עוֹבֵי הַמַּחֲטָה שֶׁהָאֹרְגִים מוֹתְחִים בָּהּ אֶת הָאֲרִיג כַּדִּי לְהַרְחִיבוּ:

משנה ה

אֵילָן שְׁנַעֲקֶר מִן הַקֶּרֶקַע וְבוֹ בְּרִכָּה - עֲנַף שֶׁטְּמַנּוּהוּ בְּאֲדָמָה וְהוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ מִצֵּד אַחֵר, וְהוּא יוֹנֵק מֵהָאֲדָמָה וְגַם מְחוּבֵר לְאֵילָן, וְהוּא - הָאֵילָן, עֵתָה כִּשְׁנַעֲקֶר חַיָּה מִמְּנָה - יוֹנֵק מִן הַבְּרִיכָה, אִזִּי חֲזָרָה הִזְקַנָּה - הָאֵילָן לְחַיּוֹת בְּבְרִכָּה וְשִׁנְיָהֶם יִמְנּוּ שְׁלוֹשׁ שְׁנוֹת עֵרְלָה מֵעֵתָה. אֵךְ כֹּל זָמַן שֶׁהָאֵילָן הִזְקֵן לֹא נֶעֱקַר וְהַבְּרִיכָה יוֹנֵקת מִמֶּנּוּ - אֵין פִּירוּתִיָּה אֲסוּרִים מִשּׁוּם עֵרְלָה. הַבְּרִיכָה שְׁנָה אַחֵר שְׁנָה - לְאַחַר שֶׁהִגְדִּילָה בְּרִיכָה רִאשׁוֹנָה, חֲזַר וְהַבְּרִיךְ מִמֶּנָּה עֲנַף בְּאֲרֶץ, וְכֵן עָשָׂה כַּמָּה פְּעָמִים שְׁנָה אַחֵר שְׁנָה, וְנִמְצָא שֶׁהַבְּרִיכּוֹת יוֹנֵקוֹת זוֹ

ר' עובדיה מברטנורא
במקום יערים ומדברות לא:
ג אילן שנעקר. שעקרתו הרוח או שטפו נהר והוליכו למקום אחר: והסלע עמו. העפר שסביב השרשים קרוי סלע, לפי שהוא נעשה שם קשה כסלע. וקאמר שאם היה אותו עפר עמו והוסיף עליו עפר ונשרש שם בארץ, רואים אם יכול לחיות מן העפר שבא עמו בלא תוספת עפר אחר, [הרי] הוא כנטוע במקומו הראשון ופטור מן הערלה. ואם לאו הרי הוא כאילן העולה מאליו וחיוב: ועזתו המחרישה. ונתפור ממנו העפר ונתגלו השרשים: ד ונשתייר בו שורש. מחובר לקרקע שלא נעקר: כמחט של מתוח. גרסינן, כלומר שיעור עובי השורש כמחט שהאורגים מותחים בו הבגד אחר שארגוהו, להפשיטו ולהרחיבו: ה ובו בריכה. מנהג עובדי אדמה שחופרים גומא ולוקחים יחור אחד מן האילן וטומנין אותו באותו גומא ויוצא שורש היחור מצד אחר ונעשה שם אילן, וראש היחור נשאר מחובר באילן. ואין דין ערלה נוהג בו בעודו מחובר לאילן ויונק ממנו אע"פ שהוא יונק גם מן הקרקע. ואם נעקר אילן הזקן מן הקרקע ונמצא שכל חיותו ויניקתו עתה מן הבריכה: חזרה הזקנה להיות כבריכה. ושניהם, הזקנה והבריכה הוו כאילו ניטעו עתה, ומונים להם שלש שנים משעה שנעקר האילן: הבריכה שנה אחר שנה. לאחר שהגדילה בריכה ראשונה לקח ממנו יחור

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

ערלה - פרק ראשון

משנת רפאל - שצז

מזו ומחוברות ויונקות מהאילן הזקן, וְנִפְסְקָה הבריכה הראשונה - מוֹנָה לכל הבריכות שלוש שנות ערלה מִשְׁעָה שְׁנֹפְסָקָה. ואם נפסקה השנייה מונה ממנה.

סְפּוּק הַגְּפָנִים - לקח זמורה ארוכה מגפן אחת ומשכה לגפן אחרת, והרכיב אותה בה, וכן וְסְפּוּק מגפן אחת **עַל גְּבִי סְפּוּק** מגפן אחרת, **אֵף עַל פִּי שְׁהַבְרִיכֵן בְּאַרְיֵן** - שהבריכן גם בקרקע, ונמצא שיונקים גם ממנה - **מִתֵּר** לאכול מפרותיהם ואין בהם דין ערלה, לפי שכולם מחוברים לגפן הזקנה.

רְבִי מֵאִיר אָמַר: מְקוֹם שְׂפָחָה יָפָה - אם הזמורה שהורכבה, כוחה יפה לינוק מן הגפן הזקנה - **מִתֵּר, וּמְקוֹם שְׂפָחָה רָע** - שיניקתה של הזמורה מהגפן הזקנה חלשה, ועיקר יניקתה מהארץ - **אָסוּר** לאכול מפירותיה משום ערלה.

וְכֵן בְּרַכָּה שְׁנֹפְסָקָה מהזקנה, ומעכשיו היא מונה שנות ערלה **וְהִיא מְלֵאָה פְּרוֹת** - ואם יתלשו אותם מיד הם מותרים, שגדלו בהיתר, **אִם** השאירם על העץ **וְהוֹסִיף** - הוסיפו הפירות לגדול **בְּמֵאֲתָיִם** ונמצא שמאה תשעים ותשעה חלקים גדלו בהיתר, וחלק אחד ממאתיים גדל באיסור ערלה - **אָסוּר** לאכול את כל הפירות, שאין הערלה בטלה אלא באחד ומאתיים. והוא הדין באילן זקן שנעקר והיו בו פירות, וחזר ושתלו:

משנה ו

נְטִיעָה שֶׁל עֵרְלָה או **וְשֶׁל פְּלֵאי הַפְּרִם** שְׁנֹתֵעֲרְבוּ בְּנִטְיעוֹת של היתר, ואינו מכיר את הנטיעה של האיסור - **הָרִי זֶה לֹא יִלְקֹט** את הפירות והכל אסור, לפי שבמחובר לקרקע אין ביטול באחד ומאתיים. **וְאִם לָקַט** שסבר שמותר - **יַעֲלֶה**

- יתבטל האיסור **בְּאֶחָד וּמֵאֲתָיִם** שהרי סוף סוף בידי פירות תלושים, ובתלוש - מתבטל באחד ומאתיים, **וּבְלִבְד שֶׁלֹא יִתְּפוֹן לְלִקֹּט** לכתחילה כדי לבטל את

ר' עובדיה מברטנורא והבריכו בארץ וכן עשה כמה פעמים זה אחר זה: מונה. לכולן שני ערלה משנפסקה הבריכה הראשונה מן האילן: ספוק גפנים. דרך עובדי אדמה שלוקחים זמורה ארוכה מגפן זו ומושכים אותה לגפן שבצדה ומרכיבין הזמורה בגפן, וזהו הנקרא ספוק, ופטור מן הערלה. והא דתנן [עין סוטה פ"ח משנה ב'] אחד הנוטע ואחד המבריך ואחד המרכיב חייב בערלה, התם מיירי כשחתך הזמורה מן הגפן, או היחור מן האילן ואח"כ הבריכו או הרכיבו: מקום שכחה יפה מותר. אם הזמורה שהבריכה בגפן כוחה יפה ויונקה מן הגפן אשר ממנה לוקחה, מותר ופטורה מן הערלה. ואם כחה רע חייבת בערלה. ואין הלכה כר"מ: והיא מלאה פירות. אם תלשן מיד, הן מותרין מפני שגדלו בהיתר. ואם הניחן באילן וגדלו לאחר שנפסקה ואין בפירות שגדלו כבר מאתיים לבטל התוספת, אסור, דערלה אוסרת עד מאתיים. והוא הדין באילן זקן שנעקר וכו פירות, וחזר ושתלו: ו שנתערבה בנטיעות של היתר, ואינו מכיר הנטיעה של ערלה: ושל כלאי הכרם. כגון שהעביר עציץ נקוב תחת גפן אחת ונאסרה, ואינו מכירה בין שאר גפנים: הרי זה לא ילקוט. דכיון שאינו מכיר אותה של